

بررسی مفهوم ایزدبانوی خراسان در متون دوران میانه با کنکاش در کتیبه کرتیر و یک متن مانوی

مجتبی دورودی^۱، میثم قیصری^۲

۱- کارشناس ارشد فرهنگ و زبانهای باستانی

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته فرهنگ و زبانهای باستانی

چکیده

در این پژوهش سرزمین خراسان از ورای متون به جای مانده از دوران میانه مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به تأثیر فرهنگی عمیق سرزمین خراسان بر فرهنگ، زبان و ادب پارسی، کنکاش در متون کهن که به این سرزمین پرداخته‌اند؛ بسیار حائز اهمیت است. به ویژه که خراسان مهد ادبیات حماسی و میراث‌دار سبک خراسانی در ادب فارسی به‌شمار می‌رود. این پژوهش با بررسی واژه خراسان و ردگیری آن در کهن‌ترین منابع، دو متن از دوران میانه (مانوی و پهلوی ساسانی)، را به صورت تطبیقی مورد کنکاش قرار داده است؛ در هر دو متن علاوه بر اینکه خراسان سرزمینی مقدس به‌شمار رفته است؛ سخن از ایزدبانویی تمثیلی است که با خراسان پیوند داشته است. بررسی چستی و ماهیت این ایزدبانو و ارتباطش با خراسان از جمله اهداف این پژوهش بوده است و بنابر نتایج به دست آمده؛ آنگونه که مشاهده خواهد شد؛ با مفهومی مواجه می‌شویم که از جمله باورهای مردمان ایران‌زمین در دوران ساسانی و در ارتباط با خراسان بوده است.

واژگان کلیدی: خراسان، متون مانوی، کتیبه کرتیر، ایزدبانو، بغارت